

Draginja Dojčinović rođj. Slijepčević
Banja Luka, Braće Pavlića 66

Arhiv Bos. krajine B. Luka

ABK

S J E Ć A N J E

na moju tetku MIKU MANDIĆ i njeno junačko držanje u logoru
STARA GRADISKA

Rodjena sam u selu Turjak pod Kozarom, opština Bos. Gradiska 1924 godine, gdje sam se od 17 godina udala za Jovana Stanišljevića koji je 1941.g. otišao u partizane i poginuo u martu 1942.g. Moja tetka Mika Mandić očeva sestra koju su svi u selu zvali "Tetka Mika", prije rata živila je teškim seljačkim životom, životom žene seljanke, ali je opet po mnogo čemu bila drugačija od ostalih žena u selu. Bila je vrlo krupna, jaka i hrabra. Znala se pohrvati sa muškarcima "u kajis" i sviju ih je svojom snagom obarala. Ona je sebe u svemu smatrala ravnopravnom sa muškarcima i tako je prihvaćana. Evo samo jednog primjera: kada se kod nas u selu slavila Krsna slava, gosti na slavi bili su razdvajani u jednoj većoj sobi sjedili su muškarci, a u drugoj sobi ili kuhinji (ako sobe nije bilo) sjedile su žene. Kada bi tetka Mika došla u goste na slavu, ona bi samo povirila gdje su žene, s vrata ih pozdravila i odmah otišla u sobu gdje su muškarci, cijeli dan je sa njima sjedila, razgovarala, pila i pjevala. I pored te svoje razvijenosti i snage bila je vrlo nježna i osjećajna, uvijek spremna da drugima pomogne. Mlade djevojke podučavala je ručnom radu: vezenju, pletenju i tkanju. Znala je po cijelu noć presjediti kod bolesnika, a sutra dan otići na njivu i raditi kao da se cijelu noć odmarala.

Okupacija naše zemlja zatekla me je u Turjaku, a izbijanjem Narodnog ustanka u julu 1941 godine, čitava moja porodica: Slijepčevići po rođenju i Stanišljevići po mužu, kao i čitavo selo opredjelili su se za NOP. Bila sam u toku svih zbivanja u selu, a i šire jer je moj najstariji brat Slijepčević Luka bio komandir i učesnik u organizaciji dizanja ustanka. Odmah u početku nama su dolazili: mlađi Stojanović, Dosa, Braco Nemet, Danilo Đorđević, Pajo Stanišljević i mnogi drugi.

Kozarska organizacija u julu mjesecu 1942 godine zatekla me je u zbjegu u Grbavcima. U zbjegu je bila i tetka Mika koja nas je stalno hrabrila. Pošto se naš zbijeg nije mogao probiti iz okruženja ostali smo u Grbavcima, gdje su nas pohvatale švabe i ustaše

Medju švabama je bilo naših domaćih švaba, "folksdojčera", znam po tome jer su govorili našim jezikom.

Čitavu tu grupu žena, djece i staraca otjerali su u Staru Gradišku. Bilo nas je sigutno više od stotinu iz toga zbjega gglav= nom iz Turjaka, Dragelja i Grbavaca. Svi smo se više manje medjuso= bno poznavali. Dotjerali su nas u logor u Staroj Gradišci, oduzeli nam stvari koje smo imali i zatvorili u logor. Prije toga rastavili su muskarce od žena i odveli ih u jednu zidanu ~~stgradu~~ u logoru. Ta grupa muskaraca ostala mi je kao stravičan primjer. Čitavu tu grupu muskaraca ustaše su svukli, skinuli sve sa njih, tako da su bili potpuno goli. Medju njima je bio i Ostoja Stanišljević koga su zvali Gusak, djed od moga muža. Jednoga dana digli su ruke na visoke pro= zore te zgrade i vikali: vode, vode. Ja sam bila u drugom stanju, ali o mojim patnjama i strahotama u logoru neću ovom prilikom pričati. Nešto od toga sam ispričala Dragoju Lukiću, publicisti iz Beograda.

Ovom prilikom želim da ispričam o hrabrom i junačkom držanju u logoru Mike Mandić ili Tetke Mike, kako su je svi u selu pa i partizani zvali. Ona je ostala ne samo meni, nego i drugim pre= zivjelim logorašima u posebnom sjećanju. Bilo je to ovako: Ustaše su razdvajale djecu od majki. To je jedno najužasnije sjećanje iz moga logorskog života, jer je to nešto neizbrisivo iz ljudskog sjećanja. Tetka Mika nosila je u naručju svoje jedino unuče, od njenog sina Ljube, malog Luku= Luju. Sa njom je bila i snaja Stana majka malog Luje. Kada su došle ustaše da Miki oduzmu unuče, jedino što je imala, ona je djete otimala, a kada su ga oduzeli, ona se popela na jedanxka kamen i pozvala žene oko sebe. Raskopčala je grudi i prodornim gla= som povikala: "Ustaše pogledajte. Ove su grudi odranile tri kozarska vuka. Oni će svoju majku osvetiti." To je ponovila nekoliko puta. cijeli logor na njen povik je stao. Stali su svi kao ukopani i slu= šali gromoglasne povike Mikine. Stravičan je to prizor bio., jer stravično je bilo samo oduzimanje djece od majki. Nekoliko stari= jih žena je poludjelo od toga straha i toga užasa.

Dotrčalo je nekoliko ustaša i zgrabili Miku. Ona se oti= mala, ali je i dalje vikala: "Osvetice mene moji vuci. Imam 2 sina i ćerku na kozari". Ustaše su je zvjerski ubili. Strpali je u be= tonsko korito koje je ranije služilo za napajanje stoke i tu je zbo= li bajonetama.

Taj prizor iz logora se ne zaboravlja i tesko je to riječi ma iskazati, kakva je to slika: Mika Mandić, onako krupna i junačna, stoji na kamenu razdrljenih grudi i u takvoj bezizlaznoj situaciji prkosi ustasama. Ostala je nezaboravna, njena čvrstoca i junaštvo, njen materinski ponos i vjera u pobjedu = tip prave partizanske majke.

Iz Mikine kuće poginulo je 8 članova. Samo je kćer Savka= Savanprvoborac preživjela. Oba sina Ljube i Dragutin također je prvoborci poginuli su na Sutjeski, snaha i unuča stradali u logoru, a ostale su pobile ustase.

Često mi je Mikina slika iz logora pred očima i uvijek se je sjetim sa ponosom.

Banja Luka, 20.4.1983 godine,

Dejčinović Draginja

Članak o Ljubi Mandiću istampao u "Glasu"
Banja Luka, dana 25-26/6-1983 godine
Mara Kalabić